

in quotidianum alimentum cedunt. Cuniculorum innumeram multitudinem passim alit regio in collibus arenariis, qui mari objacent. Cervorum etiam & damarum toto illo collium tractu & vicinarum vallium nonnulla copia est. Quid dicam de equis, quos generosiores, præstantes, torosos, sed succussatores plerosque ea pars Hollandiæ producit, quam Westfrisiæ vocant: Australior quoque pars lacertosos & optimos. Avium palustrium, præsertim anatum, captura nusquam copiosior, institutis ad id quæstuosis admodum aviariis, in quæ illices aves mansuefactæ feras pelliciunt primo, eas dein catulus pendente è cauda fasce stramineo circumcursando, propius in retia invitat, strepitumque tunc à tergo edente aucupe in angusta cavæ propelluntur, & capiuntur. Piscium amnicorum copiam stagna, lacus, paludes, fluvii suppeditant: marinorum incredibilem vim vicinum undequaque mare. Lignorum quidem hic inopia est, sed fossilis & ustibilis cespitis abundantia summa, qui è terræ fodinis erutus, aut ex ipsis aquis haustus, sole & vento exiccatus igni alimentum durabile præbet. Hoc ænigmatem suo involvit V. C. Caspar Barlaeus:

*Dic, quibus in terris pereunt tot rura colonis?
Ipsaque concepto fomite flagrat humus?
Et mox effossi vectantur navibus agri,
Naiadesque natant nunc, ubi Vesta stetit?*

*Vide ejus
ænigmata.*

*Divisio
Hollandiæ
antiquissi-
ma & ve-
rissima.*

Dividitur Comitatus Hollandiæ accuratissima divisione, quam archiva Camerae Rationalium habent, in quatuor partes. Quarum prima appellatur *Septentrionalis* Hollandia: Secunda *Meridionalis*: Tertia *Voornia*, quæ quondam proprios dominos agnovit: Quarta *Kennemerlandia*, atque *Occidentalis Frisia*, quæ vulgo perperam *Septentrionalis* Hollandia vocatur, quia ad Septentrionem Hollandiæ posita est. Sub parte prima comprehenduntur præfecturæ aquaticæ (vulgo *Waterchappen*) sive Dyckgraviatus, *Rhenolandia*, *Delflandia*, & *Schielandia*, atque adeo *Wordena*. Oppida illius sunt, Delfi, Lugdunum Batavorum, Gouda, Rotterdamum, Schiedamum, Oudewatera, Wordena, & ut quidam afferunt, antiquissimum Hollandiæ oppidum *Vlardinga*, & amœnissimum municipium Haga Comitum. Sub secunda parte comprehenduntur, *Durtrechtum*, antiquissima illius Hollandiæ partis metropolis, quæ primum sibi suffragium vendicat inter omnia Hollandiæ oppida in Conventu Ordinum hujus provinciæ: *Gorichemum*, *Worichemum*, *Schoonhovia*, *Heusdenum*, & *Geervlietum* metropolis Puttiæ, jam collapsa & neglecta. Tertiæ partis, *Voornia* nimirum, caput est *Briela*, neque alia oppida habet, præter hanc & *Goeream*, sed complures perpulchros pagos, & præ cæteris Hollandiæ partibus abundat arvis omnis generis frugum feracibus. Quarta pars, *Kennemerlandia* & *Westfrisiæ*, longa maxima est Hollandiæ pars. Complectitur enim *Kennemerlandiam*, *Amstelendam*, *Godelandiam*, *Waterlandiam*, & *Insulas Texeliam*, *Wieringam*, *Belgica*.

Vlielandiam, & *Geryndam*. Sub ea comprehenduntur, nobilis & pulchra urbs *Harlemum*, *Kennemerlandiæ* caput, quæ secundum suffragium in conventu Ordinum Hollandiæ obtinet: potens & opulenta civitas *Amstelodamum*, *Amstelandiæ* caput: *Alcmaria*, prima *Westfrisiæ* urbs; *Horna*, *Enckhusa*, *Medenblicum*, *Edamum*, *Monachodamum*, *Purmerenda*: & *Godelandiæ* oppida, *Nardenum*, *Muda* & *Wesopum*.

Ante Comitum tempora, quæ Reipublicæ hic facies fuerit, difficile est explicatu, ignorantia temporum & scriptorum, publicorumque munimentorum inopia. Fit quidem tunc mentio *Graviorum*, & *Grafionum Flarditingæ*, & aliorum locorum, sed hi non toti genti, sed partibus præfuerunt, neque ante *Didericum* quicumquam proditur, qui toti Reipublicæ præfuerit. Primorum vero Comitum *Diderici primi* & *secundi* tempora, quibus & principatum adepti fuere & eundem administrarunt, non satis certa sunt. Porro *Comites Hollandiæ* nulli vicino Principi, ac ne quidem Romano Imperio obnoxii fuere, Imperii Germanici leges nunquam acceperunt, ideoque nec causæ aut Comitum aut Ordinum à Germanico Senatu dijudicatæ fuerunt. *Vasallos* quoque se esse Imperatorum negarunt, uti patet ex historia bellorum, quæ *primi* *Comites*, & nominatim *Didericus IV* pro tuenda dignitate contra Imperatores prospera satis fortuna gessere. Quod si qui adducti necessitate temporum, aut propriis de causis Imperatoribus obnoxii, eorum patrocinium invocarunt; id tamen ipsum Ordinibus non consentientibus factum, nec reipublicæ nec posterorum principum jus deterius potuit efficere. *Burgundos* certe & *Austriacos* principes, quorum certior memoria est, compertum satis habemus *Cæsaribus* fidem pro Hollandia non dedisse. Potestatem vero quam habuerunt *Comites*, eam legibus definitam, & Ordinum consultis temperatam habuerunt. Licet autem inopia scriptorum & publicarum tabularum non possit liquido demonstrari, quæ primis illis temporibus Principis, quæ Ordinum partes fuerint: amplissimas tamen Ordinum partes tum fuisse, ex eo liquet, quod postquam à domo *Burgundica* & *Austriaca* plus detritum quam additum fuit libertati, satis amplæ remanserunt. Leges autem Imperii præcipuæ hæc fuerunt: Ne maritum sibi accipiat femina princeps, nisi Ordinum Hollandiæ arbitratu: Ne munera Senatoria, *Quæstoria*, *Prætoria*, aliis quam indigenis mandentur: Ut jus sit Ordinibus in concilium coire; quoties & ubicunque voluerint, nec opus habeant eam ad rem Principis venia: Nova vectigalia ne quæ imponantur, neu cui vectigalium detur immunitas, nisi Ordines auctores fuerint: Bellum suscipere, pro rebus tutandis aut persequendis injuriis, Principi ne liceat, nisi Ordinum arbitrio: Principes in literis Germanico sermone utantur: Mone-

*De Hol-
landiæ ve-
teri regim-
ine.*